

Ю. А. Наконечна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0601-7172>

Л. М. Демиденко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1340-8374>

О. П. Нестеренко,
д. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0886-8173>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.8.70

МИТНО-ТАРИФНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Yu. Nakonechna,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv
L. Demydenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv
O. Nesterenko,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Economic Theory, Micro- and Macroeconomics, Taras Shevchenko National University of Kyiv

CUSTOMS TARIFF MECHANISM FOR CUSTOMS POLICY IMPLEMENTATION UNDER EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

У статті розглянуто інструменти впливу митно-тарифного механізму на обсяг та структуру експортно-імпорتنих операцій, визначено його основні елементи та особливості сучасних трансформаційних процесів в економіці України в умовах воєнного стану. Авторами виявлено вплив митно-тарифного механізму на внутрішнє товаровиробництво з метою експорту продукції та підкреслено важливість для України імпорту високих технологій.

Авторами використано комплексний системний підхід до викладу змістовного наповнення поняття "митно-тарифний механізм", абстрактно-аналітичні методи дослідження, зокрема методи порівняння, каузального та кількісного аналізу при характеристиці структури експортно-імпорتنих операцій. Розкрито складові митно-тарифного механізму реалізації митної політики, а саме: митно-тарифне планування, митні тарифи й ліміти, митний контроль і аудит, ведення митної статистики, нормативно-правове та інформаційне забезпечення та ін.

У статті підкреслено, що сучасні модифікації митно-тарифного механізму реалізації митної політики визначаються потребами війни та переважно пов'язані зі спрощеннями митних процедур. Вказано на важливість поєднання механізмів національного та наднаціонального регулювання в процесі розробки та впровадження адекватного митно-тарифного механізму реалізації євроінтеграційної митної політики приєднання до спільного європейського ринку. Першочерговим завданням є подальше удосконалення митних правил і процедур відповідно до стандартів ЄС.

Окреслено подальший вектор руху інтеграційних процесів з ЄС, який засвідчить якісно новий рівень інтеграції української та європейських економік — здійснення митно-тарифної лібералізації, що забезпечить у перспективі вільний рух товарів, послуг, капіталу та праці. Зазначено на необхідності проведення масштабних заходів антикорупційного спрямування уданій сфері, що посприятимуть удосконаленню митно-тарифного механізму на засадах лібералізації митного регулювання з одночасним забезпеченням жорсткого додержання встановлених норм та правил.

Вказано на наявність ключової суперечності митно-тарифного механізму реалізації митної політики на сучасному етапі — між необхідністю забезпечення захисту інтересів національних товаровиробників і національних інтересів загалом (особливо в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення) та спрямованістю на досягнення стратегічної мети, а саме членства України в Європейському Союзі.

The article defines the tools of the customs-tariff mechanism impact on the volume and structure of export-import operations, as well as the main elements and features of modern transformational processes of the Ukrainian economy under martial law. The authors determined the effect of customs and tariff mechanism on export-oriented domestic production and emphasized the importance of high-tech imports to Ukraine.

The authors used a complex systems approach to present the concept of the "customs-tariff mechanism", abstract-analytical methods of research, in particular, comparison methods, causal and quantitative analysis while characterizing the structure of export-import operations. Key components of the customs-tariff mechanism for the implementation of customs policy have been identified, including customs-tariff planning, customs rates and tariffs, setting binding limits, customs control and audit, maintaining customs statistics, regulatory and information support, etc.

It has been outlined that modern modifications of the customs-tariff mechanism for the implementation of customs policy are determined by the needs of the war and are primarily related to the simplification of customs procedures. The authors emphasized the importance of national and supranational regulatory mechanisms synergy in the process of developing and implementing an effective customs tariff mechanism needed for joining the common European market under European integration customs policy implementation. The primary task is to further improve customs rules and procedures in line with EU standards.

A feasible vector of further integration processes with the EU has been presented. It demonstrates a qualitatively new level of integration between Ukrainian and European economies — the implementation of customs and tariff liberalization, which will ensure comparatively free movement of goods, services, capital and labour in the future. The authors emphasized the importance of large-scale anti-corruption measures' introduction in this area, which will contribute to the improvement of the customs and tariff mechanism based on customs regulation liberalization combined with ensuring the enforcement of established norms and rules.

The main contradiction contributed to the customs tariff mechanism for the implementation of customs policy at the current stage has been pointed out. It is between the need to ensure the protection of national producers' interests and overall national interests (especially under martial law and post-war reconstruction) and the objective to achieve the strategic goal, which is Ukraine's membership in the European Union.

Ключові слова: митна політика, митно-тарифний механізм, експортно-імпорتنі операції, митно-тарифна лібералізація, інтеграція з ЄС.

Key words: customs policy, customs tariff mechanism, export-import operations, customs and tariff liberalization, integration with the EU.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Неспровокована російська агресія та військові дії призвели до трагічних наслідків в Україні: загинули лю-

дей, руйнування житлових будинків, об'єктів промислової та соціальної інфраструктури, виїзду за кордон декількох мільйонів біженців, кризових явищ у виробництві й фінансово-грошовій системі.

В умовах воєнного стану постає нагальним питання відновлення економіки й торгівельно-економічних

зв'язків у нових реаліях. З огляду на це варто відмітити високу актуальність, наукову значимість і практичну направленість вирішення важливих питань удосконалення митно-тарифної політики. Насамперед йдеться про перспективу зростання експорту, що супроводжується збільшенням виручки у валюті та наповненням доходної частини державного бюджету. Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС торгівельне співробітництво з країнами учасниками ЄС пришвидшилось, обсяг експортно-імпорتنних операцій мав чітку тенденцію до зростання.

Широкомасштабне військове вторгнення агресора не припинило процес європейської інтеграції України, навпаки, європейський вектор розвитку нашої країни набуває більш реальних і чітких рис. Отже, питання формування митно-тарифного механізму реалізації митної політики в умовах інтеграції до ЄС є актуальним і має важливе практичне значення.

Темпи економічного розвитку країни залежать від того, наскільки успішно країна вбудована у міжнародний митний простір. В умовах воєнного стану важливим є забезпечення безперервного ввезення в країну товарів критичного імпорту та необхідних засобів військової динаміки й забезпечення сталого розвитку економіки України зумовили необхідність проведення даного дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням митної політики та митно-тарифного регулювання присвячені праці І. Бережнюка [1; 2], О. Гребельника [3], О. Дем'янюк [4], В. Мартинюка [5], О. Сторожука [6] та ін. Разом з тим, процес формування митної системи України є безперервним, і потужні нові виклики і безпрецедентні завдання стоять перед органами державної влади щодо регулювання соціально-економічних процесів за допомогою митної політики. Необхідність розробки та впровадження адекватного митно-тарифного механізму реалізації євроінтеграційної митної політики приєднання до спільного європейського ринку потребує нових досліджень, присвячених цій темі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Європейський вектор розвитку України не переривається воєнним станом та випробуваннями, які проходить наша країна. Отже, метою статті є комплексне теоретико-практичне дослідження митно-тарифного механізму реалізації митної політики в умовах європейської інтеграції України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначимо теоретичні підходи до обґрунтування взаємозв'язку та підпорядкованості між категоріями "митна політика" та "митно-тарифний механізм" її реалізації. Сукупність зовнішніх, геополітичних та економічних, чинників впливу та ендегенних, вітчизняних факторів формують змістовне наповнення митної політики. У структурі державного регулювання економіки вона безпосередньо пов'язана із зовнішньо-економічною,

бюджетно-податковою, структурно-галузевою, кредитною та валютною політиками. Пріоритети митної політики полягають у забезпеченні розвитку внутрішнього товаровиробництва, стимулюванні окремих галузей вітчизняного господарства, підтриманні оптимальної структури торгівельного балансу країни. Митна політика — це мистецтво досягнути стійкого економічного розвитку за допомогою використання елементів митно-тарифного механізму.

Сфера впливу митно-тарифного механізму країни у структурі світового товарообороту інституційно обмежена рамковими угодами і завжди відбиває досягнутий рівень прав та обов'язків між країнами — партнерами, учасниками митних союзів і визначає можливості та перспективи кожного з них на міжнародних ринках товарів та послуг. Україна вступила до СОТ у травні 2008 року, наразі діє Угода про асоціацію з ЄС, на зміну якій має прийти Договір про членство в ЄС після проведення Україною відповідних реформ з набуття членства [7, с. 330; 8].

Поняття "митно-тарифний механізм" широко використовується у фінансовій сфері, проте, у науковій літературі достатньо чітко і структуровано не викладено в чому полягає його зміст, структурні елементи, вплив на особливості управління фінансово-господарською діяльністю в сфері зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств.

Митно-тарифний механізм — це сукупність форм і методів впливу уповноважених митних та фінансових органів на обсяг та структуру експортно-імпорتنних операцій, за допомогою таких елементів як: митно-тарифне планування, митні ставки і тарифи, встановлення лімітів — квот на ввезення-вивезення, митного контролю і аудиту, ведення митної статистики, нормативно-правового та інформаційного забезпечення.

Розглянемо складові елементи митно-тарифного механізму:

— митно-тарифне планування — складання торгівельного та платіжного балансу, показники яких є складовою планування основних макропоказників економічного та соціального розвитку, а також планування доходної частини державного бюджету;

— митні норми — ставки мита та інших податків, які справляються при торгівельних операціях між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (можливості застосування особливих видів мита — спеціального, компенсаційного, антидемпінгового мита, митні платежі, ПДВ, акцизний податок) і стандарти (форми декларування товарів, методи визначення митної вартості товарів, класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності та кодування товарів, митне оформлення);

— митні ліміти — певні обмеження (квоти) на обсяг експортних/імпорتنних поставок окремих або групи товарів до країни;

— митно-тарифні стимули — зменшення ставок оподаткування або звільнення від оподаткування, преференційні і пільгові ставки, режими "безвізу", транскордонної торгівлі;

— фінансові санкції — штрафи, пеня за порушення митного законодавства;

— митний контроль — здійснення перевірок, організація процедур митного оформлення товарів та інших предметів, що прямують через кордон;

— митний облік і аудит — створення уніфікованої і прозорої системи обліку та аудиту, цифровізація обліку експортно-імпортних операцій;

— ведення митної статистики та аналіз митних показників — обмін інформацією з митними органами інших країн;

— нормативно-правове (кодекси, закони, постанови, укази, конвенції, угоди) та інформаційне забезпечення (єдина автоматизована інформаційна система митних органів, що включає автоматизовану систему митного оформлення "Єдине вікно для міжнародної торгівлі") — єдиний державний інформаційний веб-портал.

Сучасні модифікації митно-тарифного механізму визначаються потребами війни та переважно пов'язані зі спрощеннями митних процедур, зокрема у випадку торгівлі з країнами ЄС. Проте нерідко зміни митно-тарифного механізму можуть супроводжуватися бажанням країн-партнерів отримати додаткові прибутки від надскладної ситуації, в якій опинилась Україна, наприклад, шляхом збільшення ставок за перевезення зерна кораблями, які дозволяють отримувати вищі доходи Туреччині.

Економіка України до війни була і сьогодні залишається експортно-орієнтованою. Експорт за товарними позиціями диверсифікований та здійснюється у більш ніж 200 країн. У структурі українського експорту переважає аграрна продукція (зернові, рослинні олії та шрот, кукурудза тощо); чорні метали; машини та обладнання, зокрема, електричні машини тощо. "Структура українського експорту дуже різноманітна. В ухваленій світовій класифікації існує майже 5200 різновидів найменувань товарів. Ми експортуємо близько 4000. Це свідчить про те, що у нас досить диверсифікована економіка. Це дає більше шансів знайти різних споживачів на різних ринках. А в кризовій ситуації робить більш стійкими" [9].

Європейський Союз, як єдина митна територія, в торгівлі товарами та послугами з Україною залишається основним партнером, його частка найбільша і складає більше половини. При цьому позитивним є те, що дві третини експорту з України є товари з доданою вартістю, а не сировина.

Варто відмітити, що у травні 2022 року Рада ЄС ухвалила рішення про тимчасове скасування антидемпінгових мит та квот на експорт продукції з України. Наступним кроком щодо лібералізації торгівлі з ЄС було продовження, на прохання української сторони, сприятливого митно-тарифного режиму торгівлі на один рік з 4 червня 2022 року до 5 червня 2023 року. "Регламентом передбачено Тимчасове призупинення дії всіх тарифів, передбачених Додатком I-A до Угоди про асоціацію, а саме: скасування мит для промислової продукції, що підлягали поступовому скасуванню впродовж семи років, тобто до кінця 2022 року; призупинення застосування системи вхідних цін для фруктів та овочів; призупинення усіх квот для сільськогосподарської продукції" [10].

Таблиця 1. Стан торговельних відносин між Україною та ЄС у 2020—2022 рр. в млрд дол США

Роки	Експорт	Імпорт	Сальдо
2020	20,8 (↓9,4%)	25,5 (↓8,7%)	-4,7
2021	30,3 (↑45,5%)	32,3 (↑26,4%)	-2,0
2022	30,6 (↑1,1%)	28,7 (↓11,1%)	1,9

*Для уникнення подвійного обліку загальні обсяги товарів та послуг розраховані за формулою: усього (товари і послуги) = товари + послуги — вартість послуг для переробки товарів з метою реалізації за кордоном.

Джерело: складено авторами на основі [11]

Разом з тим, ЄС вимагає від уряду України утриматися від запровадження нових мит, крім тих, що вимагає військовий стан, закликає продовжувати боротьбу з корупцією, реалізовувати демократичні реформи. Таки дії наших партнерів позитивно вплинули на структуру торговельного балансу.

За даними таблиці 1, абсолютні показники експорту товарів і послуг в Україні за період 2020—2022 рр. зросли з 20,8 до 30,6 млрд дол з одночасним скороченням імпорту в умовах війни з 32,3 до 28,7 млрд дол у 2022 році [11].

Особливостями воєнного періоду стало те, що у сфері торговельних відносин між Україною та ЄС, зокрема зовнішніх торговельних операцій відбулося перевищення експорту над імпортом України. У 2022 році сальдо 1,9 млрд дол було позитивним на відміну аналогічних показників у довоєнному періоді.

Розглянемо основні товари і послуги, які експортувалися та імпортувалися Україною за період 2020—2022 р.р. Відбулися суттєві зрушення у структурі експортно-імпортних операцій під час війни (табл. 2 і 3). У 2020 та 2021 рр найбільшу питому вагу у переліку експортованих з України товарів займали чорні метали — 13,5 % та 20 % відповідно. У 2022 році після повномасштабної агресії Російської Федерації частка експорту скоротилася до 10%, тобто вдвічі у порівнянні з попереднім роком (табл. 2).

Таблиця 2. Питома вага основних товарів та послуг, що експортуються з України за період 2020—2022 рр., у %

ЗТО	Роки		
Експорт	2020	2021	2022
Експорт товарів, млрд дол, (% зростання / скорочення до попереднього періоду):	17,9 (↓10,9%)	26,8 (↑49,4%)	27,9 млрд (↑4,1%)
чорні метали	13,5% (↓20,1%)	20,3% (↑126,8%)	10,0% (↓48,7%)
електричні машини	11,9% (↓4,1%)	9,6% (↑20,3%)	8,3% (↓10,0%)
жири та олії	9,9% (↑19,5%)	8,8% (↑35,3%)	11,0% (↑29,4%)
зернові культури	9,6% (↓32,3%)	7,2% (↑16,3%)	16,8% (↑141,7%)
руди, шлаки	7,8% (↓18,1%)	11,2% (↑107,6%)	8,5% (↓21,0%)
насіння і плоди олійних рослин	6,7% (↓18,5%)	5,5% (↑29,2%)	10,4% (↑96,5%)
деревина і вироби з деревини	5,3% (↓1,3%)	5,4% (↑46,4%)	5,8% (↑13,2%)
Експорт послуг, млрд дол, (% зростання / скорочення до попереднього періоду):	3,8 (↓4,8%)	4,4 (↑15,6%)	3,4 млрд (↓22,3%)
послуги у сфері телекомунікацій	32,4% (↑29,9%)	29,8% (↑24,0%)	34,2% (↓10,8%)
транспортні послуги	25,4% (↓20,5%)	26,1% (↑13,8%)	24,5% (↓27,1%)
послуги з переробки матеріальних ресурсів	23,1% (↓7,5%)	21,9% (↓1,1%)	22,3% (↓20,9%)
ділові послуги	13,2% (↓8,4%)	13,8% (↑22,1%)	13,2% (↓26,0%)

Джерело: складено авторами на основі [11].

Таблиця 3. Питома вага основних товарів та послуг, що імпортується в Україну за період 2020–2022 рр.

ЗТО	Роки		
Імпорт	2020	2021	2022
Імпорт товарів, млрд дол, (% зростання /скорочення до попереднього періоду):	23,1 (↓4,6%)	29,0 (↑25,2%)	27,0 (↓6,7%)
реактори ядерні, котли, машини	13,1% (↓6,4%)	13,3% (↑28,2%)	7,1% (↓50,1%)
засоби наземного транспорту, крім залізничного	11,4% (↓16,7%)	11,3% (↑28,3%)	10,8% (↓10,5%)
енергетичні матеріали	8,5% (↓25,4%)	11,0% (↑58,3%)	24,0% (↑103,7%)
електричні машини і устаткування	8,2% (↓6,3%)	7,0% (↑3,8%)	5,6% (↓25,4%)
фармацевтична продукція	7,5% (↑15,2%)	7,0% (↑17,6%)	4,8% (↓35,9%)
пластмаси, полімерні матеріали	5,6% (↓0,4%)	6,2% (↑36,0%)	5,0% (↓124,2%)
різноманітна хімічна продукція	3,3% (↓7,8%)	2,8% (↑10,1%)	2,4% (↓20,2%)
Імпорт послуг, млрд дол, (% зростання /скорочення до попереднього періоду):	2,4 (↓25,0%)	3,3 (↑38,5%)	1,7 млрд (↓48,5%)
ділові послуги	22,4% (↓24,7%)	19,2% (↑29,9%)	17,8% (↓52,2%)
транспортні послуги	19,6% (↓40,1%)	25,4% (↑59,8%)	40,1% (↓18,6%)
роялті та інші ПІВ	15,1% (↓8,0%)	12,0% (↑29,2%)	9,9% (↓57,6%)
послуги у сфері телекомунікацій	13,9% (↑6,7%)	12,3% (↑22,7%)	13,5% (↓43,4%)

Джерело: складено авторами на основі [11].

Пріоритетним напрямком торгівлі з ЄС у 2022 році стало вивезення зернових культур — 16,8% (відбулося зростання експорту зерна на 141,7%), попри блокування агресором міжнародних зернових угод та ускладнення експортних перевезень. У складі експортної сільськогосподарської продукції найбільш швидкими темпами зростає експорт насіння і плодів олійних рослин. З початку 2023 років у порівнянні з 2022 роком зростання відбулося більш ніж у 5 разів.

Експорт послуг у ЄС у 2022 році скоротився на 22,3% порівняно з попереднім роком і складав 3,4 млрд дол. Структура експорту послуг за три роки залишилася незмінною. До послуг, що стабільно експортуються з України, належать: послуги у сфері телекомунікацій, транспортні послуги, послуги з переробки матеріальних ресурсів, ділові послуги тощо.

За даними табл. 3 з 2020 до 2021 року Європейський Союз нарощував обсяги продажу товарів та послуг в Україну, зокрема за рік по товарним позиціям на 25,2%, з 23,1 до 29 млрд дол. відповідно, щодо послуг, то вони також зросли на 38,5%, з 2,4 до 3,3 млрд дол. Але, вже у 2022 році за рік війни в Україні, імпорт товарів скоротився з 29 до 27 млрд дол. на 6,7%. У 2022 році підтримка ЄС у сфері міжнародної торгівлі здійснювався шляхом зростання обсягу продажу в Україну енергетичних матеріалів, їх частка у загальному обсягу імпортованих Україною товарів зросла з 11% до 24% [11].

У 2022 році майже на половину скоротився імпорт послуг, з 3,3 до 1,7 млрд дол, зокрема роялті та інші ПІВ — на 57,6%, ділові послуги — на 52,2%, послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю — на 45,4%; послуги в сфері телекомунікацій — на 43,4%.

Значним кроком у поглибленні євроінтеграційних процесів в Україні в умовах війни було послідовне запровадження з березня 2022 року чотирьох режимів "безвізу": енергетичного; транспортного; економічного та митного.

З 1 жовтня 2022 року вступили в дію зміни до Митного кодексу України [12] й Україна приєдналась до Конвенції про процедуру спільного транзиту та до нової транзитної системи на базі сучасних технологій обміну інформації між митницями — NCTS (New Computerized Transit System) [13]. Таким чином, розпочався процес "митного безвізу" — спрощеної процедури експортно-імпортного декларування та перевезення товарів за допомогою обміну інформацією на основі використання цифрових технологій в діяльності митниць. Перевагами цього процесу є спрощення процедур декларування, порядку проходження митного оформлення, надання фінансових гарантій учасникам зовнішньоекономічної діяльності.

Митна політика залежить від того, в яких союзах перебуває Україна. На часі необхідність удосконалення підходів до вирішення питання член-

ства та статусу України у митних союзах, що забезпечить надходження в Україну імпортованих високотехнологічних товарів для виробництва сучасного озброєння та військової техніки, будівництва житла, комунікацій та інфраструктурних об'єктів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Митно-тарифний механізм реалізації митної політики в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення має слугувати ключовій меті — забезпечувати охорону і захист національних інтересів, разом з тим, сприяти досягненню стратегічної мети — членства України в ЄС. В цьому контексті важливим є налагодження співробітництва з митними органами країн ЄС, нашими найбільшими торговельними партнерами, удосконалення митних правил і процедур відповідно до кращих практик ЄС.

В умовах зростання логістичних проблем і обмеженості транспортних коридорів зростає навантаження на діючі митні органи, які повинні удосконалити свою роботу з метою сприяння торгівлі, яка забезпечує зростання виробництва і отримання валютної виручки вітчизняними виробниками. Разом з тим, протидія військовій агресії вимагає від митних органів посилити контроль за доставкою озброєння та протидіяти диверсійній роботі, контролювати дотримання санкцій щодо компаній і осіб, що співпрацюють з країною-агресором.

Новий рівень інтеграції — вступ до ЄС — вимагатиме усунення перешкод на шляху вільного руху товарів, послуг, робочої сили і капіталу. Отже, в митній політиці це потребуватиме приєднання до митного союзу ЄС і перенесення митного кордону на схід держави та проведення реструктуризації митних органів. Важливим в цьому контексті є реалізації антикорупційних заходів під час проведення митної реформи, встановлення сучасних технологій збору і обробки інформації, цифровізації митної справи, підбір і підготовка кадрів на основі європейських стандартів.

Подальші дослідження мають бути направлені на розробку механізмів захисту вітчизняних виробників, малого і середнього бізнесу в умовах нового етапу інтеграції з ЄС.

Література:

1. Бережнюк, І. Г. Сучасні аспекти впливу системи регулювання ЗЕД на формування експортоорієнтованої діяльності підприємств. Вісник Хмельницького національного університету, 2020, 2: 200—204.

2. Бережнюк, І. Г.; Несторишен, І. В. Митно-тарифне регулювання: міжнародний досвід та вітчизняна практика. Митна безпека, 2019, 3: 10-20.

3. Гребельник О.П. Аналіз наслідків застосування додаткового митного платежу як регулятивного заходу стабілізації платіжного балансу. Вісник КНУТД. 2016. № 5. С. 50—59.

4. Дем'янюк О. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Вісник ТНЕУ. 2013. № 4. С. 94—102.

5. Мартинюк, В. П. Походження та роль мита у фінансовій системі держави. Світ фінансів, 2017, 3 (20): 17—23.

6. Сторожук, О. В.; Свириденко, Г. М. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. Глобальні та національні проблеми економіки, 2017, 17: 94—98.

7. Лютий І. О., Боринець С. Я., Варналій З. С. Фінанси: підруч. за ред. д. е. н., проф. І. О. Лютого, Київ: Ліра-К, 2017. 728 с.

8. Угода про асоціацію між Україною з ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 20.03.2023 р.).

9. Вероніка Мовчан: сильна сторона українського експорту — це робота на різних ринках. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/comments?pid=6530> (дата звернення: 10.04.2023 р.).

10. До уваги експортерів. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=351bbe54-d274-4a71-9141-58023629451c&title=DoUvagiEkspor-teriv-Z4-Chervnia2022-RokuUT%20%20orgivliMizh-UkrainoiuTasZastosovuiutsiaUmovi-PeredbacheniReglamentomvropeiskogoParlamentuTaRadi2022-870-Vid30-Travnia2022-RokuProTimchasovuLiberalizatsiiuTorgivli-YakaDopovniuTorgoviPostupki-SchoZastosovuiutsiaDoUkrainskoiProduktsiiVidpovidnoDoUgodiProAsotsiatsiiu> (дата звернення: 10.04.2023 р.).

11. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2022 році. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 29.03.2023 р.).

12. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 20.02.2023 р.).

13. Конвенція про процедуру спільного транзиту. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text (дата звернення: 10.03.2023 р.).

References:

1. Berezhniuk, I. H. (2020), "Modern aspects of the influence of the foreign exchange regulation system on the formation of export-oriented activities of enterprises", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, vol. 2, pp. 200—204.

2. Berezhniuk, I. H. and Nestoryshen, I. V. (2019), "Customs and tariff regulation: international experience and domestic practice", *Mytna bezpeka*, vol. 3, pp. 10—20.

3. Hrebel'nyk O.P. (2016), "Analysis of the consequences of applying an additional customs payment as a regulatory measure to stabilize the balance of payments", *Visnyk KNUITD*, vol. 5, pp. 50—59.

4. Demianiuk O. (2013), "Actual problems of non-tariff regulation of foreign economic activity in Ukraine", *Visnyk TNEU*, vol. 4, pp. 94—102.

5. Martyniuk, V. P. (2017), "The origin and role of customs duties in the financial system of the state", *Svit finansiv*, vol. 3 (20), pp. 17—23.

6. Storozhuk, O. V. and Svyrydenko, H. M. (2017), "Customs and tariff regulation as a factor in ensuring the foreign economic security of the state in the conditions of European integration", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 17, pp. 94—98.

7. Liutyj I. O., Borynets' S. Ya. and Varnalij Z. S. (2017), *Finansy [Finance]*, Lira-K, Kyiv, Ukraine.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), "Association Agreement between Ukraine and the EU", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Accessed 22 March 2023).

9. The official site of The Institute for Economic Research and Policy Consulting (IER) (2022), "Veronika Movchan: the strength of Ukrainian exports is work in different markets", available at: <http://www.ier.com.ua/ua/publications/comments?pid=6530> (Accessed 28 March 2023).

10. Ministry of Economy of Ukraine (2023), "To the attention of exporters", available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=351bbe54-d274-4a71-9141-58023629451c&title=DoUvagiEkspor-teriv-Z4-Chervnia2022-RokuUT%20%20orgivliMizh-UkrainoiuTasZastosovuiutsiaUmovi-PeredbacheniReglamentomvropeiskogoParlamentuTaRadi2022-870-Vid30-Travnia2022-RokuProTimchasovuLiberalizatsiiuTorgivli-YakaDopovniuTorgoviPostupki-SchoZastosovuiutsiaDoUkrainskoiProduktsiiVidpovidnoDoUgodiProAsotsiatsiiu> (Accessed 10 April 2023).

11. Ministry of Economy of Ukraine (2023), "Bulletin of the state of trade relations between Ukraine and the EU in 2022", available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (Accessed 27 March 2023).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), "Customs Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (Accessed 22 March 2023).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), "Convention on the common transit procedure", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text (Accessed 22 March 2023).

Стаття надійшла до редакції 11.04.2023 р.